

Oncoguies: l'eina clau per assolir el salt qualitatiu en l'atenció al pacient amb càncer

ONCOGUIES

Les OncoGuies són l'eina que utilitza el Pla Director d'Oncologia (PDO) per assolir l'equitat terapèutica. El Departament de Salut ha establert el PDO de Catalunya que, entre d'altres objectius, estableix que cal desenvolupar mesures de millora de l'atenció oncològica basades en la millor evidència possible. La gestió d'aquest Pla Director ha estat encomanada a l'Institut Català d'Oncologia, que té entre les seves missions assessorar el CatSalut - Servei Català de la Salut en la prevenció i el control del càncer a Catalunya i en la millora de l'atenció oncològica a la població.

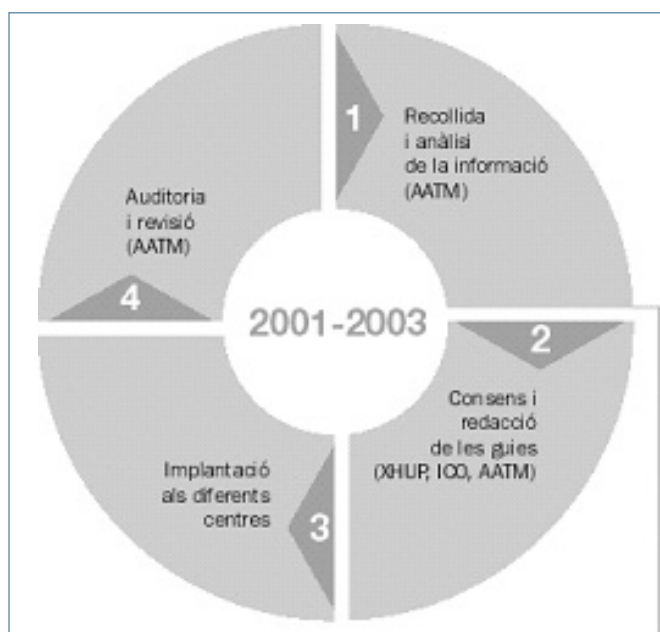
D'altra banda, l'Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques (AATRM), també empresa pública del CatSalut, té entre els seus objectius generar informació procedent de l'anàlisi rigorosa i sistemàtica de l'evidència científica, per tal que aquells que han de prendre decisions dins el sistema sanitari ho facin fonamentant-se en la millor informació disponible. En aquest sentit, l'AATRM té àmplia experiència en la realització i avaluació de guies de pràctica clínica.

Aquests objectius i missions han cristal·litzat en la signatura d'un acord PDO-AATRM per crear un programa conjunt denominat Programa de Guies de Pràctica Clínica en Càncer - OncoGuies, que presenta com a atributs fonamentals la qualitat, l'eficiència i la transparència.

L'ús d'una OncoGuia ha de garantir rebre el tractament recomanat pels experts de tot el món involucrats en aquesta malaltia. Per assolir aquesta fita, els actors fonamentals responsables del desenvolupament de les esmentades OncoGuies són els professionals:

- **Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública (XHUP):** Les Comissions de Tumors i els departaments d'Oncologia Mèdica, Hematologia, Oncologia Radioteràpica, Cirurgia, així com especialitats mèdiques

Continua a la pàg. següent

PREMIS DEL PROGRAMA DE FORMACIÓ DE RESIDENTS

Atogarts per la Societat Catalanoblear d'Oncologia a:

Dra. Sílvia Vázquez, Servei d'Oncologia Mèdica (ICO-DiR). 1r premi a la millor comunicació, per "Càncer de mama"

Dra. Gemma Viñas, Servei d'Oncologia Mèdica (ICO-Josep Trueta). Premi a la millor història clínica presentada, per "Càncer de pròstata".

i quirúrgiques, i serveis centrals dels hospitals de la xarxa hospitalària d'utilització pública (XHUP), aporten l'experiència clínica plasmada en els protocols existents dels principals tipus de tumors. En la fase corresponent del procés, revisen, discuteixen i acorden el redactat dels algorismes i text de les OncoGuies fins a assolir el document definitiu, per tal de facilitar la creació i obtenció del consens, factor que conferirà a aquestes guies la seva excel·lència com a marc de referència, i que permetrà donar garantia de rebre el millor tractament demostrat independentment del lloc de residència.

• **AATRM:** L'Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques compila i revisa sistemàticament, avaluant-ne la qualitat, les guies de pràctica clínica disponibles, nacionals i internacionals, sobre els tipus de càncer que ens ocupen. També, avalua la qualitat dels protocols assistencials vigents a Catalunya pel que fa al grau d'evidència que els sustenta i al grau d'acord amb l'experiència revisada. Posteriorment, redacta les corresponents guies, que són discutides en diferents reunions organitzades a l'efecte, tant amb professionals de les diferents institucions catalanes com amb experts internacionals.

• **ACMCB:** L'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears dóna el seu suport científic al temps que coordina l'elaboració de les recomanacions generals per a la redacció dels informes patològics mitjançant la Societat Catalana d'Anatomia Patològica.

A qui seran útils les OncoGuies?

Les OncoGuies estan basades en l'estat del coneixement científic, la revisió de l'experiència internacional i les aportacions d'experts del nostre context, tot perfi-

lant i establint la seva aplicabilitat en el nostre entorn sanitari. Per tant, podran ser utilitzades com a referent pel CatSalut en la seva política de compra de serveis i pel Pla Director d'Oncologia en la incorporació i aplicació de mesures de millora de l'atenció oncològica. La innovació és estandarditzar el tractament.

Altres potencials beneficiaris són els professionals mèdics, tant per a l'obtenció del màxim consens com per a la disminució d'incerteses, els propis pacients, que reben garantia del millor tractament, com també informació clara i protecció davant la variabilitat clínica, i finalment, la indústria biomèdica, que obté massa crítica per dirigir recerca cap a les seves afiliades a Catalunya, i prestigi i lideratge dels investigadors principals radicats al nostre entorn. Els atributs d'equitat, protecció i consens són els que reflecteixen més acuradament la utilitat de les OncoGuies.

Les OncoGuies estan fetes per professionals i dinamitzades des de l'Administració sanitària, i tenen com a qualitats principals el fet de ser bàsiques i clares. La guia tipus disposa de la composició següent:

- Grup d'experts involucrats
- Metodologia d'elaboració
- Algorisme de tractament
- Text explicatiu
- Referències bibliogràfiques

Està previst incorporar una base de dades amb indicadors d'atenció oncològica (supervivència lliure de malaltia, supervivència global, nombre de ganglis analitzats, i d'altres específics del tipus de tumor), que actuï tant de control de qualitat com d'avisador de la necessitat d'actualització de les OncoGuies. Aquesta base de dades és una incorporació diferencial i innovadora pel que fa a la resta de guies de pràctica clínica internacionals vigents actualment, ja que servirà per basar-hi els estudis sobre els resultats de la pràctica assistencial.

(<http://www.aatrm.net/oncoguies>)

Presentació de les OncoGuies HUB/ICO-DiR

El diagnòstic i tractament de 50.000 malalts amb càncer fa palesa l'extraordinària experiència que el binomi Hospital Universitari de Bellvitge/Institut Català d'Oncologia-Duran i Reynals (HUB/ICO-DiR) té dintre del món oncològic.

L'HUB, hospital amb un nivell d'excel·lència quirúrgica, juntament amb l'ICO-DiR, con el centre monogràfic de tractament del càncer més desenvolupat del país han estat cabdals per a l'elaboració de les OncoGuies catalanes.

Implementades des de les diferents eines de treball conjuntes com són les unitats funcionals i els comitès de tumors, les OncoGuies són la millor garantia d'equitat i qualitat assistencial que podem oferir a la Regió Sanitària Costa de Ponent.

El 15 de juny es van presentar a la sala d'actes de l'Hospital Universitari de Bellvitge les OncoGuies següents:

- Limfomes de cèl·lules B: Dr. A. Fernández de Sevilla
- Càncer de pulmó: Dr. I. Martínez Ballarín
- Càncer de còlon i recte: Dr. J. Martí Ragué
- Càncer de mama: Dr. M. Gil

També, a nivell d'infermeria es van exposar "Les trajectòries clíniques: una eina per a l'atenció oncològica inter-

disciplinària", a càrrec de la Sra. Cristina Sánchez (ICO-DiR) i Sra. Eulàlia Juvé (HUB).

Per últim la doctora Josepa Ribes, del servei d'Epidemiologia i Registre del Càncer, va presentar "50.000 casos de càncer: una eina de qualitat interdisciplinària". Resultats del cas recollits fins a l'actualitat al Registre de càncer de l'ICO-HUB, amb resultats de supervivència relacionats amb càncer de mama i càncer de còlon comparats amb registres europeus o americans.

Congrés Mundial de Braquiteràpia

Durant els dies 13 al 15 de maig del 2004 es va organitzar al World Trade Center de Barcelona el Congrés Mundial de Braquiteràpia organitzat per la Societat Europea de Braquiteràpia (GEC-ESTRO), la Societat Americana de Braquiteràpia (ABS) i la Societat Llatinoamericana de Braquiteràpia (GLAC-CRILA). El programa científic preparat pel comitè científic amb representants de les tres Societats (M. De la Torre, G. Kovacs, H. Marsiglia, F. Guedea, JJ. Mazon, R. Potter, i M. Zelefsky) va atraure aproximadament 788 participants entre metges, físics, i expositors, de 48 països diferents.

Durant el congrés vàrem tenir 2 pre-meetings, el primer coordinat pels doctors Guedea i Linares dedicat a la Utilització de l'Alta Taxa de Dosi en càncer de pròstata localment avançat, i l'altre a la radioteràpia parcial del càncer de mama inicial, i el segon pre-meeting, coordinat pels doctors Haie, Potter i Zelefsky dedicat a l'aplicació de les noves tecnologies d'imatge a la braquiteràpia.

El congrés va tenir cinc grans temes que van ser braquite-

ràpia en càncer de pròstata, braquiteràpia en càncer de cèrvix, irradiació parcial de la mama, aspectes físics de la calibratge en braquiteràpia i finalment els Pattern of Care in Brachytherapy in Europe (PCBE).

Durant el Congrés el Professor Delclos del MD Anderson de Huston (EUA) va rebre la segona medalla Marie Curie per l'enorme treball desenvolupat en el camp de la braquiteràpia, i en particular en la braquiteràpia del càncer de cèrvix.

Aquest congrés mundial de braquiteràpia ha estat el més gran en quant a participació que fins ara s'havia organitzat, i cal agrair a tot el comitè organitzador la tasca realitzada (A. Rovirosa, A. Biete, J. Craven-Bartle, I. Herruzo, J.L.

Guinot, I Monteiro-Grillo, V. Muñoz, A. Palacio, P. Fernandez, N. Stas, J. Pera, A. Polo) ,

Dr. F. Guedea
Cap del Servei d'Oncologia Radioteràpica
President del comitè organitzador

Curs d'introducció al model de qualitat EFQM

Els dies 16 i 17 de juny es va realitzar un curs formatiu introductiu al Model EFQM, dirigit bàsicament als companys dels centres de l'ICO de l'Hospital Doctor Josep Trueta de Girona i Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona. També, podien participar aquells companys de l'ICO-Duran i Reynals interessats. El Sr. Àngel Vidal, director de Programes, Qualitat i Comunicació ha estat el director i docent del curs.

Els objectius del curs han estat el de conèixer el model de qualitat EFQM i utilitzar les eines d'anàlisi de problemes i treball en equip.

Marxa pro-recerca del càncer

El dia 6 de juny un grup d'excursionistes de Catalunya, Escòcia i Anglaterra van iniciar una travessa dels Pirineus, des del mar Mediterrani fins a la badia de Biscaia. Una marxa d'uns 800 quilòmetres. La marxa començà a la platja de Llançà (Girona) i acabarà a la platja de Fuenterrabia (Guipúscoa) a finals de juliol.

L'objectiu d'aquesta caminada és recaptar diners per a les activitats de recerca de l'Institut Català d'Oncologia, amb la qual cosa tots els fons que es rebin a Catalunya seran dipositats a l'Institut Català d'Oncologia.

Més informació sobre la travessa i el progrés dels excursionistes participants a: <http://www.xtec.es/~jmaguire/pirineus>

ENTREVISTA A:

Joan Vidal i Jové

Coordinador del Programa Oncogües

El passat 15 de juny es va fer la presentació de les Oncogües a l'Hospital Universitari de Bellvitge i a l'Institut Català d'Oncologia, per aquest motiu hem cregut oportú entrevistar al coordinador d'aquest programa.

Com a introducció, ens podries dir per què els estudis de medicina?

Jo sempre havia pensat en l'àrea de ciències en general. El meu pare em va fer veure la medicina no només com a ciència sinó també com a disciplina de contingut humanístic. També per un cert convenciment intern de que és bo per un home quelcom que tingui a veure amb una disciplina en la que l'home s'enfronta a si mateix i que t'ajuda a treballar-te a tu mateix.

Un cop fets els estudis de medicina, quin seria el motiu de l'especialitat de cirurgia?

Sempre he estat una persona molt pragmàtica, sempre he intentat equilibrar l'emoció amb el pragmatisme. El cirurgià decideix i actua. El que no he estat mai és un apassionat de la tècnica, per a mi la tècnica ha estat una eina més a l'hora de prendre decisions o a l'hora de completar la curació d'un pacient.

Quina ha estat la teva trajectòria professional com a cirurgià?

Quan acabo la carrera estava fent de meritori a l'Hospital de Bellvitge, i em comenten que a l'Hospital de la Seu d'Urgell hi havia una vacant d'ajudant. Vaig estar-hi dos anys preparant-me pel MIR, obtenint una plaça de resident en cirurgia general i de l'aparell digestiu a la Mútua de Terrassa. Al acabar la residència vaig pensar en la cirurgia oncològica. L'últim any de residència vaig aprofitar les vacances per anar a EUA a entrevistar-me amb diferents centres. A la primera entrevista a Atlanta ja em van oferir feina. En Paul Sugarbaker, marxava a Washington DC, i em va proposar que l'acompanyés. Vaig ser-hi dos anys treballant en la cirurgia i la recerca de la carcinomatosi peritoneal. Torno a Barcelona, a l'Hospital de la Creu Roja de l'Hospitalet a l'àrea oncològica. Després de 3 anys, al 1995, vaig fer-me un nou replantejament sobre el desenvolupament de les meves capacitats, i se'm va presentar l'oportunitat a la indústria farmacèutica. Vaig estar tres anys al departament d'assaigs clínics i tres anys més a marketing. Després d'aquesta experiència em vaig replantejar altre cop tornar al món de l'assistència i va ser quan el doctor Borràs i el doctor Germà em van explicar el projecte de les Oncogües.

Com neix el projecte i com es desenvolupa?

Aquest projecte neix del Pla Director d'Oncologia a Catalunya, la idea fonamental és assolir l'equitat terapèutica en el territori català. Per això, s'han de posar d'acord a totes les persones que participen del procés oncològic en un llenguatge comú i en un mecanisme que faci arribar a acords per a l'avaluació de resultats assistencials. L'objectiu final és que qualsevol persona del territori català tingui el mateix accés a l'assistència sanitària oncològica puntera que es fa en aquest país. Per fer això s'han de tenir uns resultats semblants a tot el territori català. Per aconseguir-ho s'han d'aplicar unes mesures de diagnòstic, tractament i seguiment del càncer que siguin les millors, i que tinguin un marc de referència en el territori català, i per això s'han de crear unes guies de pràctica clínica dels tumors més prevalents.

Com s'ha arribat a fer això?

El primer que es fa és seguir una metodologia ja descrita des de fa uns quants anys, que suposa primer fer tota una recerca sistemàtica bibliogràfica en quant a diagnòstic, tractament i seguiment, de quines altres guies de pràctica clínica hi ha a la resta del món, de com s'està fent això i llavors crear unes comissions d'experts, per què elaborin uns algorismes i un text explicatiu d'aquests arbres de decisió, i després un grup d'experts externs que ho revisin i validen. Un cop tens tot això fet, fas diferents jornades de discussions amb els especialistes de cada tumor, procés que ha durat per cada oncogüa entre 4 i 6 mesos, solapat al llarg

del temps ha estat de 2 anys i en aquests moments tenim pràcticament acabades 9 oncogües, les últimes de les quals es presentaran al novembre d'aquest any. Cada 15 dies tenia 4 reunions amb totes aquestes persones per anar discutint tots els diferents algorismes, el que ha creat un vincle amb tot el projecte, uns acords de tots els participants i una sensació de pertinença del projecte, és l'oncogüa de tothom. S'ha involucrat a tots els especialistes de tots els hospitals, per què estigués representada tant la visió de l'hospital de referència com de l'hospital comarcal, i tant la visió del cirurgià com la de l'oncòleg o del radiòleg.

I després de les oncogües?

Un cop fetes disposem d'un llenguatge comú, d'un mecanisme en què tots hi estem d'acord, i llavors s'ha d'implantar als hospitals, cada hospital ho ha de rebre i fer-ho seu. Tenim un programa pilot, en el que ho intentarem implantar en hospitals de diferents grandàries i diferents regions sanitàries, perquè així puguem modelitzar la implantació a tot el territori català. Un cop duta a terme aquesta implantació vindrà l'estudi en un punt del temps de què està passant en aquell hospital en relació a les oncogües i quins resultats s'obtenen de l'assistència als pacients en funció de les oncogües. Hem seleccionat uns indicadors de cada tumor per a l'avaluació, per exemple en el càncer de recte podria ser la recidiva local o l'interval de temps entre la decisió de tractament i el tractament real.

A les oncogües pot accedir-hi tothom?

Sí. Això s'ha fet gràcies a que darrera de tot això hi havia l'Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdica, una institució pública, independent, que té una tradició de metodologia i de l'avaluació de tecnologia sanitària. Tothom respecta molt a l'Agència com a entitat independent i això ha resolt totes les possibles reticències que podien haver-hi en algun moment determinat. Les oncogües estan penjades a la web de l'Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdica (www.aatrm.net/oncogües), i passat l'estiu estaran editades en paper. També es farà una edició des de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques que ha tingut un paper molt important com a representant de totes les societats i han fet una tasca amb els patòlegs per consensuar un informe d'anatomia patològica comú per a tota Catalunya per cada una de les oncogües que figura com annex.

Amb això es pot considerar que Catalunya és capdavantera en aquest procés?

Catalunya és pionera en això, i en vincular les guies de pràctica clínica amb una base de dades de resultats. També estem treballant en un estudi de cost per procés que ens permetrà vincular les oncogües als resultats i al cost del procés assistencial.

A més de les oncogües portes altres temes?

Col·laboro en el projecte E-Oncologia, que és una plataforma de formació virtual per Espanya i Amèrica Llatina que és producte d'un conveni de l'Institut Català d'Oncologia i la Universitat Oberta de Catalunya. Actualment tenim la web dimensionada i esperem que al 2005 puguem començar els primers cursos. Un altre tema és un programa de Coaching a l'ICO, que em fa especial il·lusió perquè és cap o on em vull adreçar més en el meu futur immediat. Ho estem treballant des d'un grup de persones amb experiència al món de l'empresa, al camp sanitari i a la gestió d'equips humans.

Quan et queda temps què més fas en la teva vida?

Quan surto de l'ICO per anar cap a casa començo un altre tipus de jornada, a on els meus fills de 8, 6 i 3 anys m'estan esperant perquè tenen moltes coses molt importants per explicar-me, i amb això se'm fan les tantes que és quan puc llegir una mica. M'agrada llegir espiritualitat i teologia, metafísica, m'agraden les religions antigues, com la de l'antic Egipte.